

Wijkbericht

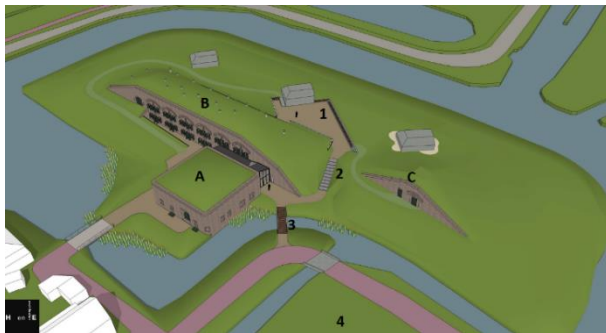
Oktober 2021

Herontwikkeling en restauratie Fort de Gagel

Fort de Gagel is een verdedigingswerk van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De gemeente gaat dit fort herontwikkelen en restaureren. Zo wordt deze plek een uitvalsbasis voor een bezoek aan het Noorderpark. Ook kunt u er naar toe om gezellig een hapje te eten of iets te drinken. Daarnaast komen er wandel- en fietspaden die je leiden naar andere forten zoals Fort aan de Klop, Ruigenhoek en Blauwkapel. In deze nieuwsbrief leest u meer over de werkzaamheden.

Wat houden de werkzaamheden in?

De restauratie richt zich op het wachthuis (gebouw A) en de kazerne (gebouw B). Bij de restauratie gaat het vooral om het herstellen van voegwerk en scheuren van de gevel, het verwijderen van roest en schilderen van ramen en deuren.

Nieuwbouw

Er komt een nieuwe horecagelegenheid in de vorm van de oorspronkelijke aardenwal. Daarbij lopen het oude monumentale deel en de nieuwbouw in elkaar over. De huidige ruimten in gebouw A en gebouw B dienen als vergaderzalen en bijeenkomst ruimten bij het restaurant.

Terrein

Op het terrein wordt de vorm van de oorspronkelijke aarden wallen teruggebracht op zowel het wachthuis als de kazerne. Voor bezoekers van het forteiland komt er een voetgangersbrug en een parkeerterrein.

Duurzaamheid

Bij de renovatie speelt duurzaamheid een grote rol. De gemeente wil haar vastgoed verduurzamen en het energieverbruik verminderen. Zo krijgt de aanbouw een nieuwe klimaatinstallatie. Daarnaast komt er op het dak van gebouw A - onzichtbaar vanaf de straat - 100 m2 zonnepanelen.

Stand van zaken: wat is er al gebeurd?

Voordat de werkzaamheden afgelopen augustus van start gingen, zijn eerst machines overgevoerd naar het forteiland.

Behoud van sporen en zaden

Als eerste is de bovenste zandlaag van het fort afgegraven en apart gehouden. In deze laag zitten allemaal zaden en sporen van planten die op het eiland groeien. Deze laag werkt voor hen als een soort geheugen. Want door deze grond later weer terug te brengen als bovenste grondlaag, houden we de oorspronkelijke beplanting zoveel mogelijk intact.

Tekst gaat verder op de achterkant van dit wijkbericht.

Ontkleed fort

Ook is er een tijdelijke dam aangelegd om tijdens de bouw op het eiland te kunnen komen. Uit de omgeving hoorden wij enige zorgen over mogelijke schade aan het onderwaterleven. Dit onderzochten we vooraf en bleek helaas de enige manier om veilig op het eiland te kunnen komen. Al het graafwerk is inmiddels klaar, dus er ligt nu een ontkleed fort.

Wat is de planning: wat gaan we doen?

Vrijdag 15 oktober starten we met de palen die nodig zijn voor de fundering. Dit is twee of drie dagen werk. Die dagen zal er een paar keer een betonmixer over de Gageldijk naar het forteiland rijden. De machine die nodig is om de palen de grond in te draaien, wordt op donderdag 14e oktober aangevoerd.

Aansluitend wordt de bekisting gemaakt en zullen de fundering, de begane grondvloer en later ook een aantal wanden worden gestort. Dat duurt tot net voor de kerstvakantie.

Datzelfde moment starten we met de restauratiewerkzaamheden. Hierbij herstellen we het voegwerk van de gevels en zullen de luiken en ramen worden geschuurd en geschilderd. Om het energiegebruik van het gebouw te verminderen, wordt er in alle ramen isolatieglas geplaatst.

Waar straks het parkeerterrein voor het restaurant komt, wordt de komende weken een tijdelijke parkeerplaats voor de auto's van de mensen van de bouw aangelegd. Het 'olifantenpad' wat over dit terrein ligt - wat vooral gebruikt wordt door landbouwvoertuigen - blijft hierbij beschikbaar.

Fort druk bezocht tijdens Open Monumentendag

Tijdens de Utrechtse Open Monumentendag was ook Fort de Gagel toegankelijk voor publiek. Die dag is het fort bezocht door ruim 100 personen, zowel toevallige bezoekers als buurtbewoners. Na ontvangst met een kop koffie of thee, kon iedereen een rondleiding krijgen om meer te weten te komen over de geschiedenis en de bouw van het fort. De reacties waren erg positief.

Mooie vondsten bij metaaldetectie-onderzoek

Onlangs onderzochten archeologen van gemeente Utrecht met een metaaldetector de bodem van de bouwput op Fort de Gagel. Zij vonden veel aardewerkscherven, waarvan de oudste dateren uit de veertiende eeuw. Mogelijk kwamen deze scherven daar terecht doordat de inhoud van beerputten als mest op de weilanden buiten de stad werd uitgereden.

Dat zou ook een verklaring zijn voor de vondst van veel metalen voorwerpen die duidelijk ouder zijn dan de bouw van het fort aan het begin van de negentiende eeuw. Er werden onder meer zeven munten, vijf bronzen en zilveren knoopjes, een bronzen vingerhoed, een lakenlood, een theelepeltje en fragmenten van bronzen kookpotten gevonden. Uit de tijd van het fort dateren negen loden kogelpunten, die zeer waarschijnlijk duiden op het houden van schietoefeningen.

Een van die kogelpunten kwam terecht in de kogelvanger (een aarden wal die kogels moet opvangen) en werd vervolgens doorboord door een andere kogel. Vier koperen 9 mm kogelhuizen dateren uit 1936 en 1940. Ze houden mogelijk verband met de bouw van drie betonnen groepsschuilplaatsen op het fort.

Tekst: Jeroen van der Kamp, Archeoloog bij Gemeente Utrecht

Bezoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Nu de werkzaamheden zijn gestart en het aardwerk is verwijderd, is de ingenieurskunst van onze voorouders in volle glorie te bewonderen. Projectleider Simon Baars van de gemeente

Utrecht gaf een rondleiding aan collega's van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Op dit fort zijn nu bijzondere oplossingen goed zichtbaar om bijvoorbeeld regenwater te filteren via de grondlaag op het fort en op te vangen in waterkelders. Tijdens een mobilisatie fungeerde het fort als een klein dorp met veel eigen voorzieningen. Andere zeldzame elementen zijn een nog werkzame munitielift om het zorgvuldig opgeslagen kruit te transporteren naar de opstelplaatsen voor het geschut. Het is prachtig om te zien dat erfgoed dankzij nieuwe ontwikkelingen, zoals hier een horecavoorziening, door iedereen bewonderd kan worden.

*Tekst: Lieke Droomers, Adviseur Architectuurhistorie bij RCE
Mark Vrieling, Adviseur Bouwkunde bij RCE*

Meer informatie over de werkzaamheden?

Wilt u dit wijkbericht voortaan digitaal ontvangen? Stuur dan uw e-mailadres naar secretariaatvgu@utrecht.nl. Voor meer informatie over deze werkzaamheden kunt u contact opnemen met Simon Baars, projectleider van de gemeente, via telefoonnummer 14 030 of secretariaatvgu@utrecht.nl.